

FUNKCJONOWANIE NASTOLATKÓW W FANDOMIE HARRY'EGO POTTERA W ICH NARRACJI⁵

Lilianna Wojtkowska

Instytut Filologii Polskiej, Uniwersytet Wrocławski

pl. Biskupa Nankiera 15b, 50-140 Wrocław

E-mail: lilianna.wojtkowska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8770-979X>

ABSTRAKT

Cel. Celem artykułu jest przedstawienie stylów funkcjonowania nastolatka w społeczności fanowskiej Harry'ego Pottera w jego narracji, a także poznanie kultury tejsze jako przykładu kultury pobocznej kultury popularnej.

Metody. Aby zrealizować założony cel, zostały wykorzystane następujące metody: wywiad narracyjny, obserwacja uczestnicząca oraz analiza hermeneutyczna treści stworzonych przez fanów cyklu o Harrym Potterze. W artykule starano się opisać problem w sposób gadamerowski- od ogółu do szczegółu, zwracając uwagę na kwestie kulturalne, pedagogiczne, psychologiczne i socjologiczne. W związku z tym rozważania uzupełniono o koncepcję psychologii twórczości Edwarda Nęcki czy kultury uczestnictwa Henry'ego Jenkinsa.

Wyniki. Nastolatkiw czynnie uczestniczą w życiu fandomu poprzez kształtowanie jego struktury oraz tworzenie fanfiction. W tymże środowisku młodzi ludzie dążą do nawiązywania interakcji interpersonalnych poprzez wymianę zdań na interesujący ich temat, np. zasadności istnienia danego pairingu czy schematycznej budowy fanfika, ale również podejmowanie współpracy z innymi fanami-autorami. W fandomie występuje hierarchia członków, na czele której znajdują się fani-autorzy uważani za tzw. *klasycznych twórców fanfiction*.

Wnioski. Pasja, jaką jest zgłębianie uniwersum powieści (tu: cyklu powieściowego *Harry Potter*) oraz jego modyfikowanie, staje się przyczynkiem do poszukiwania docelowej grupy fanów, w której nastolatek byłby akceptowany, lubiany i doceniany. Nastolatkiw odnoszą sukcesy w koegzystowaniu w fandomie, ale również ponoszą porażki. Innymi słowy kultura uczestnictwa sprzyja procesowi socjalizacji będącej według Antoniny Kłoskowskiej (1969) m.in. wpływem materialnym aparatu kultury. Ponadto tworzenie fanfiction ma wartość edukacyjną, a mianowicie udoskonala kompetencje twarde i miękkie nastolatków.

Słowa kluczowe: nastolatek, społeczność fanowska, fandom, fanfiction, fanfik, Harry Potter, kultura popularna.

⁵ Artykuł powstał na podstawie pracy dyplomowej napisanej pod kierunkiem dr. hab. Marcina Czerwińskiego i obronionej we wrześniu 2017 r.

The functioning of teenagers in the Harry Potter fandom in their own narrative

ABSTRACT

Aim of the research. The aim of the article is to present the styles of functioning of a teenager in the fan community of Harry Potter in his narrative, as well as to learn about that culture as an example of a sub culture of popular culture.

Methods. To achieve the assumed aim, the following methods were used - narrative interview, participant observation and hermeneutic analysis of the content created by fans of the Harry Potter series. The article attempts to describe the problem in a gadamerian way, from general to detailed, paying attention to cultural, pedagogical, psychological and sociological issues. Therefore, the considerations were supplemented with the concept of psychology of Edward Nęcka's work or the culture of participation of Henry Jenkins.

Results. Teenagers actively participate in the life of a fandom by shaping its structure and creating fanfiction. In this environment, young people strive to establish interpersonal interactions by exchanging opinions on the topic of interest to them, e.g. the legitimacy of the existence of a given pairing or schematic construction of a fanatic, but also to cooperate with other fan authors. In fandom, there is a hierarchy of members, headed by fans-authors considered to be the so-called classic fanfiction creators.

Conclusions. The passion of exploring the universe of the novel (here, the novel series *Harry Potter*) and modifying it, becomes a contribution to the search for a target group of fans in which a teenager would be accepted, liked and appreciated. Teenagers are successful in co-existence in fandom, but they also fail. In other words, the culture of participation favours the process of socialization which, according to Antonina Kłoskowska (1969), among others material influence of the culture apparatus, In addition, creating fanfiction has an educational value, namely improving the hard and soft skills of teenagers.

Key words: teenager, fan community, fandom, fanfiction, fanfic, Harry Potter, popular culture.

Naturalną potrzebą człowieka jest przynależenie do jakiejś społeczności. Dzięki temu może prawidłowo się rozwijać emocjonalnie, fizycznie i intelektualnie. W dobie cyfryzacji młodzi ludzie mają dostęp do niezliczonych społeczności internetowych, zrzeszających, m.in. fanów ich ulubionego cyklu powieściowego, filmu bądź też idola. Takie społeczności, do których zainteresowani mogą dołączyć, nazywane są fandomami. Co ciekawe liczba zainteresowanych codziennie rośnie i niektóre z nich osiągają nawet tysiące użytkowników. Z kolei analizując internetowe nazwy fanów, czyli ich nicki, zauważa się tendencję do bardziej aktywnego udziału dziewcząt w życiu społeczności fanowskiej niż chłopców. Henry Jenkins uważa, że zakładanie grup zrzeszających fanów i wielbicieli podejmujących prokulturalne działania jest przejawem kultury uczestnictwa – a zatem takiej kultury, która inspiruje konsumentów i fanów do czynnej partycypacji w procesie tworzenia i alokacji nowo powstałych treści (Jenkins, 2007).

Jednym z prężnie rozwijających się fandomów jest fandom Harry'ego Pottera. Te goż bohatera stworzyła J. K. Rowling, wydając w 1997 r. książkę pt.: *Harry Potter i Ka-*

mień Filozoficzny. Wbrew przypuszczeniom krytyków literackich pozycja spotkała się z pozytywnym odbiorem: wyprzedano cały pierwszy nakład, a w ciągu roku sprzedano blisko 70 000 egzemplarzy. Kolejne części, tj.: *Harry Potter i Komnata Tajemnic*, *Harry Potter i więzień Azkabanu*, *Harry Potter i Zakon Feniksa*, *Harry Potter i Księżę Półkrwi* oraz *Harry Potter i Insygnia Śmierci* odniosły jeszcze większy sukces niż pierwsza część sagi. 20 lat po debiucie tego cyklu powieściowego zajmuje on wysokie miejsca w rankingach czytelniczych oraz nieustannie znajduje się na liście bestsellerów.

Po ten cykl powieściowy sięgają zarówno dzieci, jak i dorośli. Oprócz wątków baśniowych (walka dobra ze złem) występują wątki detektywistyczne (rozwiązywanie zagadek), wątki psychologiczne (przedstawienie portretu osobowości Lorda Voldemorta lub zaprezentowanie etapów dojrzewania bohaterów) oraz wątki kryminalne (porwania, morderstwa kolejnych postaci). Fenomen sagi o przygodach Harry'ego Pottera głównie polega na przenikaniu świata rzeczywistego do świata magicznego.

Harry Potter, jako roczne niemowlę, został podrzucony pod drzwi domu swojego wujostwa – Vernona i Petuni Dursleyów – przez Albusa Dumbledore'a, Minerwę McGonagall i Rubeusa Hagrida. Po dziesięciu latach pobytu u rodziny Chłopiec z błyskawicą na czole dowiedział się, że jest synem zamordowanej pary czarodziejów – Lily i Jamesa Potterów – przez Lorda Voldemorta (właśc. Tom Marvolo Riddle, znany jako Sam-Wiesz-Kto, Ten, którego imienia nie wolno wymieniać, Czarny Pan – czarodziej, przywódca elitarniej grupy, Śmierciożerców; jego celem było oczyszczenie rasy czarodziejów z przedstawicieli mugolskiego pochodzenia); natomiast on sam z niewiadomych przyczyn przeżył atak Czarnego Pana.

Młody czarodziej w wieku 11 lat został przyjęty do Szkoły Magii i Czarodziejstwa Hogwart, gdzie zdobywał wykształcenie przez sześć lat. Podczas podróży do Hogwartu poznał swoich najlepszych przyjaciół – Hermionę Granger (czarownicę mugolskiego pochodzenia: jej rodzicami były osoby nieposiadające magicznych zdolności) oraz Rona Weasleya (tzw. *zdrajcę czystej krwi*, czyli kogoś, kto należał do starożytnej rodziny czarodziejów, która solidaryzowała się z mugolami i mugolakami). Hermiona i Ron pomogli Harry'emu w pokonaniu Sami-Wiecie-Kogo na siódmym roku. Chłopiec, który przeżył, spotkał w Hogwarcie m.in.: swoich wybawców, rodzeństwo Rona, Neville'a Longbottoma, Lavender Brown, Lunę Lovegood, Cho Chang, Dracona Malfoya, Pansy Parkinson, Blaise'a Zabinię, Severusa Snape'a. Wraz z upływem czasu pomiędzy bohaterami wykształciły się różnorakie relacje, np. Hermiona Granger została żoną Rona Weasleya, Severus Snape nie darzył sympatią Harry'ego a Dracon Malfoy na zawsze pozostał czarnym charakterem.

Specyfika relacji bohaterów nie zawsze spotyka się z przychylnością fanów, dlatego też fani podejmują się napisania *sequeli* (kontynuacja historii), *prequeli* (historię opowiadającą wydarzenia spoza pierwowzoru), *interqueli* (opowieści występującej między częściami dzieła) bądź *alternatywnych wersji powieści*, tym samym stają się fanami-autorami. Nie należy zapominać, że oprócz tekstów tworzą podobizny swoich bohaterów, czyli fanarty, teksty piosenek, filmy krótkometrażowe, czy cosplaye (przebieranie się za danego bohatera).

Uczestnicząc w fandomie potterowskim, przez lata obserwowałam funkcjonowanie nastolatków w tej społeczności, które wbrew pozorom nie odznaczało się degeneracjami czy postawami nieetycznymi. Z tego powodu postanowiłam napisać o tym

artykuł. Uważam, że świat naukowy powinien dostrzec drzemiący potencjał fandomu, nie tylko artystyczny, często wzbudzający kontrowersje wśród pisarzy, ale także i ten społeczny. W tym celu przeprowadziłam wywiad narracyjny, obserwację uczestniczącą oraz analizę hermeneutyczną treści stworzonych przez fanów cyklu o Harrym Potterze.

Fani-twórcy tworzą swoje teksty pod wpływem motywacji samoistnej, jak i motywacji osiągnięć. Badacze stwierdzili, że główną motywacją odpowiedzialną za proces tworzenia jest motywacja samoistna, czyli taka, która pozwala na czerpanie „satisfakcji z nagród zawartych w samej czynności” (Nęcka 2012, s. 95). Dzięki motywacji samoistnej jednostka nie potrzebuje wzmocnienia nagrodami zewnętrznymi ani pozostałymi czynnikami motywującymi. Nagrody zewnętrzne mogą spowodować spadek poziomu motywacji samoistnej oraz zakłócić realizację zadania (tu: tworzenia tekstu). Na podstawie badań nad motywami sprzyjającymi twórczości przeprowadzonych przez Teresę Amabile na początku lat 80. XX w., stwierdzono, że autorzy kierujący się motywacją samoistną odnoszą większe sukcesy niż zwolennicy motywacji osiągnięć (Amabile, 1983).

Motywacja osiągnięć wzbudzana jest przez potrzebę osiągnięć, a więc przez powody zewnętrzne. Psycholodzy sądzą, że motywacja osiągnięć szkodliwie wpływa na twórczość, ponieważ rodzi ona „rywalizację o sławę i uznanie społeczne” (Nęcka 2012, s. 102), a tym samym konflikty pomiędzy młodzieżą, wyalienowanie, nadmierne krytycyzm oraz autokrytycyzm. Jednakże pod wpływem nagradzania jednostki za uzyskane postępy ten rodzaj motywacji może przeistoczyć się w motywację samoistną. Wówczas „rola nagród i innych czynników zewnętrznych maleje” (Nęcka 2012, s. 102).

ANALIZA PRZYPADKÓW

Multivariate_Ego deklaruje, że zanim zaczęła prace nad własnym fanfikiem, czytała cudze ff z fandomu Harry’ego Pottera, a dokładniej Dramione. Pierwszy ff – *Zapisani Sobie* – napisała w wolnym czasie dla własnej przyjemności. Nie wiązała z nim żadnych górnolotnych planów, lecz pod jego wpływem postanowiła napisać kolejne dwa, nad którymi jeszcze nie zakończyła prac. Do podjęcia kolejnych fanowskich wyzwań zmotywowały ją informacje zwrotne czytelników pod postacią komentarzy pod jej pracami.

Hippie in the City została zaproszona do świata fan fiction przez koleżankę Bezcelną, która potrzebowała pomocy przy pisaniu „opowiadania”. Hippie rozważała wcześniej możliwość napisania własnego dalszego ciągu sagi o Harrym Potterze. Jej zdaniem główną zachętą do kontynuowania dzieła J. K. Rowling (2000-2008) jest chęć pozostania w tym czarodziejskim świecie stworzonym przez pisarkę oraz niedosyt – dla prawdziwych fanów nie ma właściwego epilogu. Zawsze pozostaną niedokończone wątki cyklu powieściowego. Śmiało stwierdza, że każdy czytelnik ma własną iluminację zakończenia, która nie przypomina autorskiego. Fan fiction daje możliwość stworzenia idealnego zamknięcia cyklu powieściowego.

Hippie znajduje tylko dwa minusy serii wydarzeń pisanych z perspektywy Rowling (2000-2008). Pierwszy z nich – seria była za krótka. Wciąż kartkuje ją od nowa

oraz śledzi wszystkie nowinki o dalszych losach bohaterów ujawnianych na Twitterze i pottermore. Drugim przykładem wady autorskiej historii jest fakt, iż Slytherin, jeden z domów w Hogwarcie (pozostałe to Gryffindor, Hufflepuff i Ravenclaw) był zawsze przedstawiany jako ten „zły” dom. Nie wierzy, żeby pośród wszystkich członków Slytherinu nie było choć jednej osoby, której nie postrzega się jako złośliwą lub ucieleśnienie wszystkich „cnót piekielnych”. Ambicja i spryt nie są atrybutami tylko złych ludzi. Zważywszy na stwierdzenie, że Harry Potter jest książką dla dzieci, jest w stanie przymknąć oko na takie czarno-białe przedstawienie spraw.

Klaudia napisała *Mechaniczną lalkę*, ponieważ chciała rozszerzyć uniwersum oraz podjąć się nakreślenia fascynującej, chwytliwej historii; dokonała tego osadzając w roli głównej postać z drugiego planu – właściwie bohatera epizodycznego. Ponadto ceni sobie fanowską twórczość, gdyż czuje się znakomicie w jej świecie. Uważa, że przyczyną stworzenia ff jest także głębokie zainteresowanie postacią z kanonu, która może być niepozorna bądź jest zdolna do budzenia kontrowersji.

Neverwinternight (*Sztuka rodzicielstwa*) nie rozpatrywała pisania autorskiego opowiadania jako twórczego priorytetu. Uważała go jedynie za materiał szkoleniowy. Wszelako po kilku miesiącach zdecydowała się dokonać ponownego rozważenia pomysłu, przetwarzając tę napisaną część na lakoniczne, pozbawione powagi fan fiction. Do podjęcia takiej decyzji zaktywizowały ją powstające w tamtym czasie fanfiki o losach nowego pokolenia. Według Neverwinternight fani-twórcy tychże przekomponowywali charakter bohaterów kanonicznych w niezrozumiały sposób, np. konstruując niemające racji bytu *pairing*⁶. Na skutek tego fenomenu zaczęła imaginować sobie życie pojedynczych postaci. Była zaciekawiona przebiegiem ich relacji w przyszłości. Podczas kontemplowania problemu wyklarował się w jej umyśle satyryczny obraz *Sztuki rodzicielstwa*.

Wątek urzeczywistniania niezrealizowanych marzeń rodzica przez jego pociechę był inspirowany programem emitowanym przez TLC o konkursach piękności dla dzieci, lecz nie w tak drastycznym wydaniu. Źródłem bodźca tworzenia były także: filmy – *Rzeź* Polańskiego (spotkanie rodziców na skutek bójki ich dzieci) i *Panie Dulskie*, serial *Złe wychowanie* i *Community*, książki, a nawet muzyka. Wątek szczura, który uwielbia wchodzić do damskiej torebki, został stworzony na cześć przygodnego pupila znajomej Neverwinternight ze studiów, a więc autorka w tym wątku także czerpała z otaczającej ją rzeczywistości.

Przewodnią inspirację do napisania *Kukielek losu* stanowił ulubiony pairing (Scorose) Bezczelnej i Hippie in the City. Autorki usiłują czerpać inspirację z codziennego życia: prowadzenie dialogów z ludźmi, kreacje snów, rozwój wydarzeń, minione sny. Wielokrotnie jeden wers bądź piosenka są impulsem do spisania wymaginowanej sytuacji lub charakterystyki danej osobowości. Każda myśl jest dogłębnie analizowana – autorki rozpatrują możliwość zaistnienia jej w *Kukielkach losu*. Pragną, by opowiadanie było kwintesencją życia, tzn., aby problemy i radości bohaterów przypominały

6 *Pairing* – para stworzona na potrzeby fan fiction. W fanfikach potterowskich istnieją trzy typy pairingów: 1. Pairingi pokolenia rodziców Harry’ego Pottera, np. Jily – James Potter i Lily Evans; 2. Pairingi pokolenia Harry’ego Pottera, np. Dramione – Dracon Malfoy i Hermiona Granger; 3. Pairingi pokolenia dzieci bohaterów *Harry’ego Pottera*, np. Scorose – Scorpius Malfoy (syn Dracona i Astorii Malfoyów) i Rose Weasley (córka Ronalda ‘Rona’ Weasleya i Hermiony Granger-Weasley).

te z doświadczenia czytelników. Aspirują do tego, ponieważ wiele razy rozczarowały się czytаныmi fanfikami: po lekturze kilku rozdziałów były świadome, że dany fan fiction powiela ten sam schemat fabularny co poprzednie; postaci często były definiowane jedynie przez swoje życie miłosne a Hippię jako niepoprawna marzycielka-realista, nie mogła zaakceptować takiego obrotu spraw.

Pomysł Yelmess powstawał latami. Nie zwizualizował się w całej okazałości pewnego dnia, lecz codziennie w drobnych częściach. Yelmess spisywała swoje myśli w notatniku, po czym wkładała go „do szuflady” jak większość fanów-twórców. Wracała do tych zapisków za kilka dni lub tygodni, lub miesięcy, lub lat w celu zweryfikowania poziomu ich stylu. Autorkę również pobudzają do pisania elementy codziennego życia oraz artykuły czytane w sieci – wywiady z żołnierzami, którzy przeżyli wojnę.

Fani publikują swoje teksty, ponieważ pragną poznać o nim opinie pozostałych uczestników fanowskiej społeczności. Dzięki temu wytwarza się więź pomiędzy twórcą a czytelnikiem. Komentarze odbiorców są pomocne w spojrzeniu z odmiennej perspektywy na postaci, wydarzenia bądź na sposób kreowania wizerunku samego pomysłodawcy ff. Nawiązanie relacji nadawczo-odbiorczej skutkuje powstaniem sieci wsparcia i kontaktów, które wraz ze stażem tworzenia ff, ze znajomości internetowych przekształcają się w realne przyjaźnie.

Dostępność tekstów jest powszechna, ponieważ autorzy zamieszczają je na portalach internetowych, które są bezpłatne (fanfiction.net, forum.mirriel.net) oraz płatne (ficsave.xyz). Jednakże większą popularnością cieszą się fora oferujące bezpłatne korzystanie ze swoich usług. Ponadto bezpłatnych platform literackich jest znacznie więcej niż płatnych. Strony niewymagające pobierania opłat za ich eksploatację są chętniej odwiedzane przez fanów-czytelników, którzy wyrażają swoje zdanie na temat zamieszczanych tam tekstów. Te platformy stwarzają lepsze warunki rozwoju dla początkujących twórców fanfiction, ponieważ autorzy spotykają się z wieloma głosami krytyki, zatem istnieje prawdopodobieństwo pierwszego świadomego udoskonalenia ich warsztatu tworzenia (Encyklopedia fantastyki, 2019).

Z płatnych witryn korzystają głównie fani-twórcy, którzy mają doświadczenie w tworzeniu fanfików oraz lepiej rozwinięty warsztat pisarski. Na płatnych portalach również spotykają się z krytyką fanów-czytelników, ale także z krytyką osób specjalizujących się zawodowo w pisarstwie. Nawiązanie kontaktu z profesjonalistami może ułatwić twórcom fanfiction wydanie jego wymarzonej, autorskiej książki. Karierę pisarską od tworzenia fanfików zaczęła, np. Cassandra Clare, która zadebiutowała w 2007 roku, wydając *Dary Anioła: Miasto gości*. W fandomie Harry’ego Pottera była znana jako Judith Rumelt i publikowała ff pt.: *Draco Trilogy*. Przypadek Cassandry Clare nie jest odosobniony, m.in. w kwietniu 2020 r. ukaże się debiutancka powieść Moniki M. Serafin, publikującej na blogspocie potterowski fanfik pt.: *Licencja na miłość*, opowiadający o losach młodego pokolenia, w latach 2010-2015.

Ryszard A. Podgórski pisze, że: „Internet stał się nową przestrzenią społeczną, gdzie realizuje się większość ludzkich potrzeb” (2015, s. 27). Dzięki internetowi fani są w stanie zaspokoić swoją potrzebę dzielenia się swoimi fanowskimi produkcjami, przemyśleniami, ale także chęć obcowania z osobami o takich samych zainteresowaniach. Na podstawie tego można wywnioskować, że w fandomie odbywa się proces socjalizacji.

Według definicji słownikowej socjalizacja to: „ogół zmian zachodzących w jednostce pod wpływem oddziaływań społecznych, umożliwiających jej stopniowe stawanie się pełnowartościowym członkiem społeczeństwa” (Okoń, 2001, s. 359). Antonina Kłoskowska uważa, że jednym ze składników socjalizacji są oddziaływania niezamierzone, bowiem: „oprócz zamierzonych wpływów wyspecjalizowanych instytucji, grup i osób, działania niezamierzone, oddziaływania urzędzeń i instytucji pozornie niemające związku z procesem kształtowania jednostki, działania społeczne, jak również wpływ materialnego aparatu kultury” (Kłoskowska, 1969, s. 325). Natomiast Jan Szczepański wyjaśnia socjalizację jako: „ogół procesów nabywania pod wpływem otoczenia społecznego dyspozycji psychicznych czyniących jednostkę zdolną do życia w społeczeństwie cywilizowanym... w zbiorowości, umożliwia porozumiewanie się i inteligentne działanie w jej ramach, uczy, jak się zachowywać, by osiągnąć cele życiowe” (Szczepański, 1970, s. 94). Innymi słowy socjalizacja jest także zmianą psychiczną, która wpływa na przemianę behawioralną.

Wobec powyższego, w fandomie zachodzą przemiany społeczne oraz istnieje hierarchia jego członków. Ci, którzy istnieją w fandomie od lat i stworzyli imponującą liczbę ff na wysokim poziomie, są stawiani za wzór nowicjusom. Mówi się nawet o klasycie fandomu. Za klasycznych twórców polskich ff uważa się, np. Kitiarę uth Matar, Nagini czy mroczną⁸⁸. O wyjątkowym warsztacie i rozpoznawalności przytoczonych fanów-autorów świadczy przede wszystkim liczba komentarzy pod każdym rozdziałem danej opowieści czy fanartu oraz liczba wyświetleń ich profilu na platformach pisarskich i społecznościowych bądź blogach.

Co ważne przed rozpoczęciem prac nad określonym fanfiction autorzy wizualizują sobie obraz sylwetki odbiorcy – czytelnika, widza swojego tekstu. Zatem fan-twórca stara się odpowiedzieć na następujące pytanie: kto będzie zainteresowany moim wytworem? W badaniach teoretyczno-literackich zabieg ten nosi miano przewidzenia rysu czytelnika modelowego. Uważa się, że „(...) przewidywanie własnego Czytelnika Modelowego nie oznacza jedynie «nadziei», iż on istnieje, oznacza ono również kierowanie tekstem w taki sposób, by go stworzyć” (Eco, 1987, s. 293).

PODSUMOWANIE

Pasją, jaką jest zgłębianie uniwersum powieści (tu: cyklu powieściowego *Harry Potter*) oraz jego modyfikowanie, staje się przyczynkiem do poszukiwania docelowej grupy czytelniczej, w której nastolatek byłby akceptowany i lubiany. Tworzenie fanfiction udoskonala kompetencje twarde i miękkie młodego człowieka. Dzięki tej możliwości odnoszą oni sukcesy we wspólnej koegzystencji oraz weryfikują swoje porażki.

Podsumowując, ciekawość poznawcza, jaką wykazują kilkunastolatki, sprzyja budowaniu więzi społecznych. Narzędziem umacniającym te relacje staje się możliwość tworzenia fanfiction – w tym przypadku fanfiction potterowskiego – lub jego czytania, słuchania albo oglądania. Fandom jawi się jako środowisko otwarte dla nowych wielbicieli danych cykli powieściowych, filmów bądź też pozostałych przedmiotów przemysłu artystycznego i przedstawicieli tegoż.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Amabile, T. M. (1983). *The social psychology of creativity*. New York, Berlin, Heidelberg, Tokio: Springer-Verlag.
- [2] Eco, U. (1987). Czytelnik modelowy. *Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej*. 2 (78), 287–305.
- [3] Encyklopedia fantastyki. (dostęp 2019). *Fanfictionom*. Pobrano z: <http://encyklopediafantastyki.pl/index.php?title=Fanfiction>.
- [4] Jenkins, H. (2007). *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.
- [5] Kłoskowska, A. (1969). *Z historii i socjologii kultury*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- [6] Nęcka, E. (2012). *Psychologia twórczości*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- [7] Okoń, W. (2001). *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- [8] Podgórski, R. A. (2015). Aksjologiczny wymiar Internetu (na podstawie badań ankietowych). *„Media i Społeczeństwo”, nr 5*, 22–34.
- [9] Rowling, J. K. (2000–2008). *Harry Potter (cykl)*, Poznań: Media Rodzina.
- [10] Szczepański, J. (1970). *Elementarne pojęcia socjologii*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.